

Plebejství

Už v antice mělo slovo *plebs* a adjektivum *plebeius* kromě základního v podstatě neutrálního smyslu také význam pejorativní, ba opovržlivý. Je třeba se tázat, jaký to mohlo mít důvod (či jaké důvody, protože jich mohlo být víc). Bylo by nepochybně omylem to chtít vykládat jen jako produkt pýchy a nadutosti nobility, která ohrnovala nos nad prostým lidem. Nemůže být sporu o tom, že „lid“ nebo aspoň jistá jeho část se chová někdy nízce a hanebně. Ovšem právě tak nízce a hanebně se někdy chová také „nobilita“. Dalo by se proto snad soudit, že vzhledem k tomu, že jak vyšší, tak nižší vrstvy společenské mají jak své přednosti, tak také své stinné a hanebné stránky, má i slovo „lid“ (kdysi *plebs*, řecky DÉMOS) více konotací, z nichž některé podle okolností a kontextu jsou zvýrazňovány, zatímco ty druhé potlačovány. Kriticky hodnotící až odsuzující významy slova „plebejský“ jsou tedy plně oprávněny, a v jistých kontextech mohou naprosto převažovat. Řekneme-li tedy, že v nějaké společnosti nebo dokonce v nějakém národě jsou silné nebo dokonce převládající plebejské tendence, může to být výstižným charakterizováním, pokud to je založeno na skutečných poznatcích a platných důvodech. To znamená, že nemusí jít o pouhou „nadávku“.

[lat. *plebeius* (od *plebs*); něm. s *Plebejertum*, *plebejisch*]

(Písek, 061125-1.)